

FÖRVALTNINGSUTSKOTTETS BETÄNKANDE 11/2002 rd

Regeringens proposition med förslag till lag om befrielse från arbetsgivares socialskyddsavgift i vissa kommuner 2003—2005

INLEDNING

Remiss

Riksdagen remitterade den 24 september 2002 en proposition med förslag till lag om befrielse från arbetsgivares socialskyddsavgift i vissa kommuner 2003—2005 (RP 120/2002 rd) till förvaltningsutskottet för beredning.

Lagmotion

I samband med propositionen har utskottet behandlat följande lagmotion:

— förslag till lag om ändring av lagen om befrielse från arbetsgivares socialskyddsavgift i vissa kommuner 2003—2005 (LM 96/2002 rd — Esko-Juhani Tennilä /vänst m.fl.). Motionen remitterades till utskottet den 26 september 2002.

Utlåtande

I enlighet med riksdagens beslut har grundlagsutskottet lämnat utlåtande (GrUU 39/2002 rd) om propositionen. Utlåtandet ingår som bilaga till betänkandet.

Sakkunniga

Utskottet har hört

- lagstiftningsråd Minna-Liisa Rinne, inrikesministeriet
- biträdande avdelningschef Carin Lindqvist-Virtanen, social- och hälsovårdsministeriet
- överinspektör Mika Saarinen, finansministeriet
- överinspektör Silja Romo, arbetsministeriet

- jurist Timo von Boehm, Kyrkans avtalsdelegation
- placeringschef Tuula Korhonen, Folkpensionsanstalten
- överinspektör Merja Hartikka-Simula, Skattestyrelsen
- forskningschef Heikki Räisänen, Statens ekonomiska forskningscentral
- företagsanalytiker Susanna Jänkälä, Lapplands arbetskrafts- och näringscentral
- enhetschef Martti Kallio, Finlands Kommunförbund
- kommundirektör Heikki Havanka, Kolari kommun
- kommundirektör Erkki Keski-Nisula, Övertorneå kommun
- ekonomisk expert Helena Pentti, Finlands Fackförbunds Centralorganisation FFC rf
- ombudsman Juhapekka Suutarinen, Servicearbetsgivarna rf
- direktör Antti Neimala, Företagarna i Finland r.f.
- professor Olli Mäenpää
- professor Lasse Oulasvirta
- professor Kaarlo Tuori.

Dessutom har utskottet fått skriftliga utlåtanden från

- justitieministeriet
- kommunikationsministeriet
- Kommunala arbetsmarknadsverket
- Lapplands förbund

- Pellervo ekonomiska forskningsinstitut PTT
- Kemijärvi stad
- Karlö kommun
- Nagu kommun
- Akava rf
- Tjänstemannacentralorganisationen FTFC r.f.
- Industrins och Arbetsgivarnas Centralorganisation r.f.

PROPOSITIONEN OCH MOTIONEN

Propositionen

I propositionen föreslås en lag om befrielse från arbetsgivares socialskyddsavgift i vissa kommuner 2003—2005. Enligt propositionen slopas arbetsgivares socialskyddsavgift i kommunerna Enare, Enontekis, Kemijärvi, Kittilä, Kolari, Muonio, Pelkosenniemi, Pello, Posio, Salla, Savukoski, Sodankylä, Utsjoki och Övertorneå samt de s.k. A-skärgårdskommunerna, dvs. Houtskär, Iniö, Karlö, Korpo, Nagu och Velkua under ett treårigt försök. Försöket omfattar privata arbetsgivare, dvs. företag och hushållsarbetsgivare, samt statens affärsverk. På grund av EG-lagstiftningen står dock t.ex. jordbruk, renkötsel, fiske och transport utanför försöket.

Syftet med försöket är att utreda hur befrielsen från arbetsgivares socialskyddsavgift påverkar sysselsättningen och sysselsättningsbetingelserna. Med anledning av försöket förlorar staten ca 8 miljoner euro per år, vilket täcks genom att socialskyddsavgiften för arbetsgivare höjs 0,014 procentenheter.

Enligt propositionen skall arbetsgivaren för att få avgiftsbefrielse göra en anmälan om inledande av försöket till skatteverket enligt ett formulär som Skattestyrelsen fastställer. Arbetsgivaren får på eget initiativ utan särskilt beslut göra ett avgiftsbefrielseavdrag för socialskyddsavgiften den lönebetalningsmånad under vilken anmälan om inledande av försöket har lämnats till skatteverket. Skatteverket kan av särskilda skäl besluta att avgiftsbefrielsen träder i kraft tidigare än under den månad då anmälan om inle-

dande av försöket lämnats in. Avgiftsbefrielsen gäller dock tidigast den socialskyddsavgift för arbetsgivare som fastställs på basis av löner som betalas i januari 2003. I lagen bestäms i anslutning till EG-reglerna om ett årligt maximibelopp för avgiftsbefrielsen, vilket är 30 000 euro för den socialskyddsavgift som betalas för varje lönebetalningsår.

I lagen finns dessutom bl.a. bestämmelser om samarbetet mellan skatteverket och arbeidskrafts- och näringscentralen, om skatteverkets behörighet för debitering av arbetsgivares socialskyddsavgift som utan grund lämnats obetald, om skatteverkets och Skattestyrelsens granskningsrätt, rätt att få upplysningar och rätt att lämna ut uppgifter samt om ändringssökande.

Propositionen hänför sig till budgetpropositionen för 2003 och avses bli behandlad i samband med den.

Den föreslagna lagen är tidsbunden. Den avses träda i kraft den 1 januari 2003 och är i kraft fram till utgången av 2005 så att arbetsgivarna sista gången får befrielse från socialskyddsavgiften i januari 2006 på basis av löner som betalas i december 2005.

Lagmotionen

I lagmotion LM 96/2002 rd föreslås att befrielsen från socialskyddsavgift också skall gälla kommuner och samkommuner som är arbetsgivare.

UTSKOTTETS ÖVERVÄGANDEN

Allmän motivering

Meningen är att försöket med befrielse från arbetsgivares socialskyddsavgift skall ge information om vilka effekter befrielsen har på sysselsättningen och sysselsättningsmöjligheterna. I försöket ingår ett antal kommuner längst uppe i norr och de så kallade A-skärgårdskommunerna. I synnerhet kommunerna i norr är hårt drabbade av arbetslöshet och avfolkning. De geografiska faktorerna, klimatförhållandena, de långa transportsträckorna, det perifera läget och glesbebyggelsen ökar företagets kostnader i kommunerna och försämrar därmed sysselsättningsmöjligheterna.

Enligt propositionen skall försöket främja de befintliga företagens möjligheter att utvecklas och underlätta för nya företag att etablera sig inom försöksområdet. Tanken är att minskad arbetslöshet och nya arbetstillfällen skall dämpa utflyttningen och till och med uppmuntra folk att flytta tillbaka. Därmed skulle kommunerna få en starkare ekonomi och ett större befolkningsunderlag. Samtidigt påverkas också konkurrenskraften positivt. Om man ser till de sociala avgifterna i Sverige och Norge kan försöket dessutom bli en vitaminspruta för företagsamheten i Nordkalotten.

Enligt propositionen skall befrielsen gälla privata arbetsgivare och statliga affärsverk. Lagförslaget gäller i första hand ett försök för företagssektorn och skall utreda vilka effekter befrielsen kan ha på sysselsättningen. Utskottet anser uppläggningsen av försöket vara befogat, med hänsyn till att de kommunala arbetsgivarna, liksom också församlingarna, inte ingår i försöket.

Försöket startar redan den 1 januari 2003. Därför är det mycket viktigt att det går ut information om försöket. Också själva genomförandet av befrielsen kräver att information sprids om reglerna.

Det är viktigt att försöket följs upp och att effekterna utvärderas noga, påpekar utskottet. I lagförslaget ingår bestämmelser om att uppgifter om de företag som deltar i försöket skall samlas in. Utskottet vill påpeka att det inte nödvän-

digvis räcker med att studera försöksföretagen, om man vill ha adekvata uppgifter om effekterna av försöket. Uppgifterna måste också kunna jämföras med liknande företag som inte deltar i försöket. Efter försöket vill förvaltningsutskottet ha en utredning om hur försöket har följts upp, genomförts och utvärderats och om effekterna av försöket.

Av de orsaker som framgår av propositionen och på grundval av erhållen utredning finner utskottet förslaget nödvändigt och lämpligt. Utskottet tillstyrker lagförslaget med anmärkningar och ändringsförslagen nedan.

Detaljmotivering

1 §. Med hänvisning till utlåtandet från grundlagsutskottet föreslår förvaltningsutskottet att förordningen om arbetsgivares socialskyddsavgift (940/1978) stryks i 1 § av normhierarkiska skäl.

Enligt motiveringen till propositionen avses med privat arbetsgivare dels arbetsgivare som bedriver företagsverksamhet, dels hushållsarbetsgivare. Utskottet påpekar att arbetsgivare som driver företag är mest intressanta för projektet. Som 1 mom. är formulerat gäller lagförslaget alla privata arbetsgivare, också de som inte bedriver företagsverksamhet.

3 §. Enligt 1 mom. tillämpas lagen på arbetsgivare som avses i 1 mom. och som har ett sådant fast driftställe som avses i 13 a § inkomstskattelagen (1535/1992) i någon av kommunerna i försöksområdet. I detta sammanhang vill utskottet lyfta fram maskin- och skogsentreprenörer. De utför sitt arbete på arbetsplatser som varierar geografiskt beroende på var arbetet finns. Frågan om fast driftställe kan bli aktuell när entreprenören är näringsidkare som arbetar hemifrån. I sådana fall kan entreprenörens hemort normalt anses vara det fasta driftstället, om till exempel företagsledningen och administrationen finns där och arbetstagarna också rekryteras där. På

hemorten kan entreprenören också ha en verkstads- eller servicebyggnad.

5 §. I paragrafen föreskrivs vilka arbetsgivare som inte är befriade från socialskyddsavgift. Enligt motiveringen bestäms begränsningen i lagtexten, "det huvudsakliga verksamhetsområdet", enligt företagets omsättning. Utskottet föreslår att denna precisering också skrivs in i lagtexten.

9 §. I enlighet med 8 § 1 mom. grundar sig systemet på att arbetsgivaren på eget initiativ gör en bedömning av om villkoren för avgiftsbefrielse är uppfyllda. Därför kan det hända att det senare visar sig att ett eller annat företag helt eller delvis saknar förutsättningar för att bli befriade från avgiften.

Enligt 9 § tillämpas då 10 och 11 § i lagen om arbetsgivares socialskyddsavgift (366/1963). För att oskäligen påföljder skall kunna undvikas föreslår utskottet att paragrafen kompletteras med en hänvisning till 14 § i lagen om arbetsgivares socialskyddsavgift. Där bemyndigas skattestyrelsen att av särskilda skäl och på ansökan

av den skattskyldige avlyfta bland annat skatte-tillägg.

16 §. Utskottet påpekar att lagförslaget tillåter att ett förhandsavgörande i enlighet med 8 § lagen om arbetsgivares socialskyddsavgift begärs.

Motionen

Utskottet har godkänt lagförslaget med utgångspunkt i propositionen. Därför föreslår utskottet att lagmotion LM 96/2002 rd förkastas.

Lagstiftningsordning

Enligt grundlagsutskottet kan lagförslaget behandlas i vanlig lagstiftningsordning.

Förslag till beslut

På grundval av det ovanstående föreslår förvaltningsutskottet

att lagförslaget godkänns med följande ändringar (Utskottets ändringsförslag) och

att lagmotion LM 96/2002 rd förkastas.

Utskottets ändringsförslag

Lag

om befrielse från arbetsgivares socialskyddsavgift i vissa kommuner 2003—2005

I enlighet med riksdagens beslut föreskrivs:

1 §

Utan hinder av vad som bestäms om skyldigheten att betala arbetsgivares socialskyddsavgift i lagen om arbetsgivares socialskyddsavgift (366/1963) (*utesl.*) får en privat arbetsgivare och ett sådant statligt affärsverk som avses i lagen om statens affärsverk (627/1987) under de förutsättningar som anges i denna lag under en för-

sökstid på tre år befrielse från skyldigheten att betala arbetsgivares socialskyddsavgift (*avgiftsbefrielse*).

2—4 §
(Som i RP)

5 §

Rätt till avgiftsbefrielse har dock inte en sådan arbetsgivare vars huvudsakliga verksamhetsområde *enligt omsättningen* är:

(1—3 punkten som i RP)

6—8 §

(Som i RP)

9 §

Om arbetsgivaren inte enligt denna lag har rätt till avgiftsbefrielse eller en del därav, tillämpas på indrivning av arbetsgivares socialskyddsavgift i efterhand hos arbetsgivaren och på avgiftstillägg vad som bestäms i 10 (*utesl.*) 11 och 14 § lagen om arbetsgivares socialskyddsavgift.

10—17 §

(Som i RP)

Helsingfors den 26 november 2002

I den avgörande behandlingen deltog

ordf. Matti Väistö /cent
vordf. Pertti Turtiainen /vänst
medl. Janina Andersson /gröna
Rakel Hiltunen /sd
Valto Koski /sd
Esko Kurvinen /saml
Lauri Kähkönen /sd

Kari Kärkkäinen /kd
Paula Lehtomäki /cent
Heli Paasio /sd
Aulis Ranta-Muotio /cent
Pekka Ravi /saml
Petri Salo /saml
Marja Tiura /saml.

Sekreterare var

utskottsråd Ossi Lantto.

RESERVATION

Motivering

Regeringen föreslår att arbetsgivarna skall befrias från socialskyddsavgift 2003—2005 i vissa kommuner. Befrielsen skall vara temporär och gälla arbetsgivarna i vissa kommuner i Lapplands län och i skärgårdskommunerna. Försöket skall pågå i tre år.

Försöket med befrielse från arbetsgivares socialskyddsavgift har positiva effekter för företagets verksamhetsmöjligheter, beslut om etableringsort och expanderingsområde, och kommer därigenom hela området tillgodo i form av bättre sysselsättning och ett stabilare befolkningsunderlag.

Förslaget är ett välkommet genombrott i regionalpolitiken men det är en brist att avgiftsbefrielsen bara skall gälla privata arbetsgivare och statliga affärsverk. De kommuner som har en stor betydelse för ekonomin och sysselsättningen i de kommuner och regioner som befrielsen gäller får inte vara med i försöket.

Vi anser att befrielsen från arbetsgivares socialskyddsavgift också skall gälla kommuner och församlingar, vilket inrikesministeriets arbetsgrupp för Norra Lappland ursprungligen föreslog i sin mellanrapport. Försöket och avgiftsbefrielsen kommer inte att få så stor betydelse om försöket bara gäller företagsverksamhet. I många av försökskommunerna är ekonomin ansträngd, och också de behöver särskilt stöd för att klara sig och kunna tillhandahålla service och sysselsättning för medborgarna. När kommunerna inte tas med i försöket gäller inte samma villkor för privat och kommunal tjänsteproduktion, och det kan inte vara korrekt.

Förslag

På grundval av det ovanstående föreslår vi

att lagförslaget i betänkandet godkänns med följande ändringar utifrån lagmotion LM 96/2002 rd:

Lag**om befrielse från arbetsgivares socialskyddsavgift i vissa kommuner 2003—2005**

I enlighet med riksdagens beslut föreskrivs:

1 §

Utan hinder av vad som bestäms om skyldigheten att betala arbetsgivares socialskyddsavgift i lagen om arbetsgivares socialskyddsavgift (366/1963) får en privat arbetsgivare, *en kommun, en församling* och ett sådant statligt affärsverk som avses i lagen om statens affärsverk (627/1987) under de förutsättningar som anges i

denna lag under en försökstid på tre år befrielse från skyldigheten att betala arbetsgivares socialskyddsavgift (*avgiftsbefrielse*).

2—17 §
(Som i FvUB)

Helsingfors den 26 november 2002

Aulis Ranta-Muotio /cent
Paula Lehtomäki /cent

Matti Väistö /cent
Kari Kärkkäinen /kd

FvUB 11/2002 rd — RP 120/2002 rd